

Asia: VN/19961/2023

Suomen yhdenntetyn energia- ja ilmastosuunnitelman (NECP) päivitys

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Toimiala- tai etujärjestö

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

Yhdyn toisen tahon lausuntoon

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

Akava ry, lisäksi täydentävät TEKin omat huomiot ohessa

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (NECP luku 2.1.1 ja 3.1.1)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

TEK kiittää mahdollisuudesta lausua. Uusien riittävien ja kustannustehokkaiden toimien ripeä valinta ja toteutus ovat äärimmäisen tärkeitä Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Asetetussa tavoitteessa pysyminen on myös uskottavuuskysymys kansainvälisesti.

Suomen päästövähennysten myönteinen kehitys nojaa paljolti EU-tasolla tehtyihin päätöksiin, kuten päästökauppaan ja ajoneuvojen päästöasetuksiin. Saman kehityksen voidaan odottaa jatkuvan myös tulevaisuudessa uusien sektorien osalta. Suomen päästövähennystyö sekä maatalous- että maankäyttösektoreilla on ollut haastavaa, ja EU-tason ohjaus esimerkiksi päästökauppamekanismeilla voisi auttaa Suomea saavuttamaan omat päästövähennystavoitteensa. Päästökauppa loisi selkeät kannustimet päästövähennyksille ja lisäisi loppujenkin sektorien

sitoutumista ilmastotavoitteisiin. Lisäksi maankäytön muutosmaksun kaltaiset instrumentit voivat olla Suomessa tarpeellisia, jotta ilmastolain tavoitteissa pysytään.

Merituulivoiman kehityksen kohtaamat viimeaikaiset haasteet korostavat tarvetta riittävän laajalle skaalalle politiikkatoimia ja teknologioita, jotta myönteinen kehitys ja kestävä kasvu voivat toteutua yksittäisistä takaiskuista huolimatta.

Ydinvoiman rooli on Suomessa keskeinen, ja erityisesti pelkkää lämpöenergiaa tuottaville voimaloille olisi kysyntää niin kotimaassa kuin kansainvälisesti, kun polttoon perustumattomia puhtaita ratkaisuja on tarjolla hyvin rajallisesti.

2) Uusiutuvan energian edistäminen (NECP luku 2.1.2 ja 3.1.2)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoim vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

-

3) Energiatehokkuuden edistäminen (NECP luku 2.2 ja 3.2)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoim vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

Esitellyt politiikkatoimet ovat kaikki tärkeitä, mutta ilman tietoa budjetillisesta panostuksesta ne näyttävät yhteismitallisemmilta toimilta kuin todellisuudessa ovat. Esimerkiksi kiertotalouden strateginen ohjelma ja sen alainen kiertotalouden osaamiskeskus ovat niin rajallisesti resursoituja, että kansalliseen mittakaavaan skaalautuvaa vaikuttavuutta on nykytoimin epätodennäköistä saavuttaa edes keskipitkällä aikavälillä. Dokumentissa olisikin hyvä eritellä budjetilliset panostukset systemaattisesti, kuten ne on jo mainittu osassa dokumentin politiikkatoimien esittelyä.

On tärkeää, että Suomella säilyy edellytykset hyödyntää puhtaan, polttoon perustumattoman energian potentiaalin suurten pinta-alojen ja harvan asutuksen maana. Kokonaisenergiankulutukselle ei tule asettaa EU:ssa keinotekoisia rajoituksia, kunhan käytetty energia on puhdasta ja luontoa kunnioittavaa.

4) Energiaturvallisuus (NECP luku 2.3 ja 3.3)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoim vastaus energiaturvallisuutta koskien

Energiaturvallisuuden kannalta irtautuminen fossiilisista polttoaineista on tärkeintä turvallisuus- ja omavaraisuustyötä. Fossiilisista polttoaineista riippumattomuus vähentää Suomen haavoittuvuutta kansainvälisille kriiseille ja hintavaihteluille. Rajasiirtoyhteyksien ja sähkövarastojen merkitys korostuvat vaihtelevan tuotannon yleistessä. Ydinpolttoaineen hankinnan turvaaminen poikkeustilanteissa on myös oleellista.

5) Energian sisämarkkinat (NECP luku 2.4 ja 3.4)

Yhdyt tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus energian sisämarkkinoita koskien

Vaikka panostukset energian siirtoinfrastruktuuriin ovat jo hyvin korkealla tasolla, siirtokapasiteetin rajallisuus muodostaa silti edelleen yhden pullonkaulan vihreän siirtymän etenemiselle. Tämä haaste on havaittavissa jo nyt muun muassa pääkaupunkiseudulla, jossa olisi vielä markkinoita esimerkiksi sähkökattiloille ja kysyntää myös sähköä kuluttavalle teollisuudelle, mutta heikosti liittymismahdollisuuksia lyhyellä aikavälillä. Samoin Itä-Suomi uhkaa jäädä epäedulliseen asemaan, mikäli tuulivoimaan liittyvää tutkakysymystä ei saada ratkaistua. Siirtoyhteyksiin tulisi panostaa vielä entistään enemmän.

6) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (NECP luku 2.5 ja 3.5)

-

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa eri strategioiden ja ohjelmien tulee ohjata samaan suuntaan. Esimerkiksi teollisuuspoliittisesta strategiasta on tärkeä saada tukea vihreän siirtymän kehittymiseen ja kasvuun. Osaamiskysymysten integrointi TKI-politiikkaan on myös tarpeen, sillä onnistuminen TKI:ssa tuo mukanaan uusia vientimahdollisuuksia, mutta vain jos tarjolla on myös uusien innovaatioiden tarvitsemaa osaamista. Kilpailukyvyssä tulisi korostaa nykyistä enemmän laadullista kilpailukykyä. Laadullinen kilpailukyky ei perustu pelkästään alhaisiin kustannuksiin, vaan myös korkeaan osaamiseen, innovatiivisuuteen ja kestävyYTEEN.

EU:n tiukat valtiontukisäännöt ja mahdollisimman yhteinen, kilpailuun perustuva teollisuuspolitiikka tuottaisivat parhaat hyödyt vihreän siirtymän investointien toteutumiseksi EU:ssa. Yhteiset pelisäännöt varmistavat, että kilpailu on reilua ja että investoinnit suuntautuvat sinne, missä niistä on eniten yhteiskunnallista ja taloudellista hyötyä.

Avoin vastaus muita kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman osia koskien. Mikäli mahdollista, kerro vastauksessasi mitä suunnitelman lukua vastauksesi koskee

Yleisesti

On tärkeää, että Suomen ilmastopolitiikkaa vahvistetaan erityisesti niillä sektoreilla, joissa nykyiset toimet eivät riitä saavuttamaan asetettuja tavoitteita vuosille 2030 ja 2035. Lisäksi politiikkatoimissa tulisi huomioida toimiin liittyvät epävarmuudet, jolloin tavoitteen saavuttamiseksi on syytä linjata toimia laajemmin kuin ehdoton minimi. Tämä vaatii pitkäjänteistä suunnittelua ja ennakointia, jotta Suomi voi säilyttää kansainvälisen uskottavuutensa ilmastotyössä.

Osio 5

Pidämme huolestuttavana, että vihreän siirtymän osaamistarpeista tiedetään edelleen hyvin vähän muuta kuin yleisiä abstrakteja havaintoja laadullisten osaamistarpeiden kehityksen suunnasta ja koulutustason nostamisen tarpeesta. Osaamiskysymysten holistisempi käsittely olisi tärkeää,

erityisesti määrällisten osaamistarpeiden huomioinnissa. Esimerkiksi esitellyssä VISIOS-selvityksessä korostui erityisesti teknisen alan osaajien määrällinen tarve, mutta kyseinen raportti ei arvioinut tämän määrällisen tarpeen mittakaavaa. Tämänkaltaisia arvioita tulisi tehdä erikseen, jotta osaajatarpeisiin ehditään reagoida ajoissa ja osaajapulasta ei muodostuisi pullonkaulaa Suomen kestävän kasvun toteutumiselle. Samassa selvityksessä korostettiin sekä tutkinto- että täydennyskoulutusta ratkaisuna vihreän siirtymän osaamistarpeisiin, ja näistä kriittisempää olisi panostaa tutkintokoulutukseen, jossa ei tarvita uusia instrumentteja, ohjauskeinoja ja skaalautumista ennen vaikuttavien interventioiden tekemisen mahdollisuutta. Koska vihreä siirtymä tehdään ennen kaikkea teknillisillä aloilla ja vaatii ammatti- tai korkeakoulutusta, tulisi koulutuspoliittisten toimenpiteiden kohdistua näihin koulutuksiin.

Vihreän siirtymän ammatit vaativat korkeampaa koulutustasoa, joten Suomessa on tarpeen panostaa koulutusasteen nostamiseen varsinkin teknillisillä aloilla. Suomella on tavoite nostaa korkeakoulutettujen osuus ikäluokasta 50 %:n, mutta nykyiset toimenpiteet eivät ole riittäviä tavoitteen saavuttamiseksi.

Teini Jussi-Pekka
Tekniikan Akateemiset TEK ry